

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De uigilia, & ieunio, & parsimonia cap. xii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE RATIONE COERCEN. LIBID.

corpus affigerem, animæ periclitandum fuisset. Idem
 ferme præstitit Lichoforus monachus: qui per triennium,
 et ultra ex consilio senioris, cui sese in disciplinam tradi-
 derat, per grande saxum bis quotidie tria passuum milia
 humeris portare consueuerat: et tantum abfuit, ut perpesti-
 tam diu laboris illum unquam pigeret: ut post hæc tem-
 pora alacrior ad corpus magis fatigandum adici adhuc
 aliquid priori oneri precaretur. Neque id temere, aut ab re
 à prudentissimis uiris factum fuisse credendum est. Nil
 mirum (ut diximus) indomitaret effrænis est caro ho-
 minis, et nisi cura diligenti, et studio sollicito castigetur,
 uti immanis fera missa è cauea, exhilarata libertatis mu-
 nere, sæuit acrius, quam ut possit amplius comprehendì uiu-
 culis, et uincta sub custodia contineri. Cohibenda itaque
 hæc ipsa in campo et freno, et ut equi ferocientis, non scite-
 minus, quam uiolenter, eius est coercenda, atque doman-
 da proteruitas: ut domita tandem discat parere habentis,
 fisti que, et agi, ad nutum, libitum que, sessoris. Verum quia
 nemo est (modo is sanæ mentis sit) qui pro usu equitatis
 non sibi malit equum uisitatum, et domitum, quam intrac-
 tum, et nouum: quam ob rem non is tantum quum opus
 fuerit equitare, exercendus erit, sed antea tempestiue: ut
 semper quum uelimus, instructum, et domitum habere
 possimus. Ita quoque quicumque perdomitam habere libi-
 dinem uelit, discat domare carnem ab adolescentia, et opti-
 timis præceptis communire sese antea: ut par esse perli-
 culis possit. Quibus potissimum rebus fiat iam dice-
 re aggrediamur,

De uigilia, ieiunio, et parsimonia. Cap. XII.

Quicumque autem caste uiuere, et carnem domare
 desiderat, uigiliis omnino intendere debet: neque
 ullo pacto somno, desidietateque uacare: hæc enim
 reddunt mentem ad resistendum tentationibus tardior

rem, carnem uero ad excitandam, atque ad exercendam
 libidinem promptiorē: quare longa uigilia potius, quam
 longo somno utendum est: utrinque tamen pro incolumi-
 tate corporis seruanda modestia. Ait quidem Hippocra-
 tes in suis Aphorismis, somnum, & uigiliā, utrumque, si mo-
 dum exceſſerit, eſſe morbum. Non ab re proſecto inſti-
 tutum fuiſſe uidemus, ut horis antelucanis ſurgant è ſtra-
 tis religioſi ad perſoluendas laudes domino, ne uacet. ſ.
 experectis repetere ſomnum, aut per deſidiam turpia co-
 gitare. Tunc enim maxime excitatur, ac ſtimulatur caro
 libidine: quando ex longo ſomno reparatis uiribus di-
 ſcit ex ignauia luxuriari: unde prouerbiū. Titilantium
 uoluptatum mater eſt culcitra. Quā ob rem ſtatim ubi
 expergiscimur exurgendū eſt à cubitu, & abicienda ope-
 ra tenebrarum, ut ait Apoſtolus, et induenda arma lucis.
 Et enim nihil eſt quod magis officiat proſposito caſtita-
 tis, quā poſt ſomnum deſidioſe facere. Decet ſiquidem lan-
 guidos artus fouere interdum quiete, & blandimentis
 quibuſdam, ſed quatenus tam corporis, quā animi ui-
 gor interea reparetur: non autem ut turpiter langore, &
 deſidia contabeſcat. Nam tunc potiſſimum in uaria ui-
 ſa, & foedas ſpecies ſomniorum incidimus: hinc proue-
 niunt mirabiles ſæpe turbationes, & inhoneſte, & obſcœ
 ne pollutiones, quarum pudet poſtea etiam reminiſci.
 Sunt quidam qui uſque ad horam prandii dormitant, &
 prandi ſomno, ſe iterum dedunt. O uitam miſerandam
 eorū, qui ſeſe tam molliter plumis ſepelientes, ut paulo
 poſt duriter cum diuite illo ſplendido ſepeliantur in in-
 ferno: de quo ſcriptum eſt. Mortuus eſt diues, & ſepul-
 tus in inferno. At ſunt qui pro maximo commo-
 habeant, ſi diutius dormiant, ueh quicumque ſit ille, qui
 euigilare faciat hanc ſpōſam, donec ipſa uelit. Endymio-
 nis per me ſomnum dormiat: illos alloquor qui cupiūt
 uigilare. Succedat autem uigiliæ, uel potius cōcurrat pro
 ſalutari remedio ad proterendā libidinem ſalutare ieiū-

Rom. 13.

Luc. 16.

DE RATIONE COERCEN, LIBID.

Tobie. 12.
Matth. 17

nium: dicit enim scriptura diuina. Bona est oratio cum ieiunio. Elicere enim uolentibus carnalem concupiscentiam, uti pessimum dæmoniorum genus (quemadmodum saluator noster affirmat) opus est cum oratione ieiunium. Facit id quidem egregie tum ad multa, tum ad dæmonum fallacias, & ad carnis concupiscentias superandas. Scribit Porphirius philosophus, impius alioqui, et hostis nominis Christiani (ut refert Christianus auctor Eusebius) hominum corpora malorum dæmonum plena esse, eorum præsertim qui cibis deliciaribus uescuntur. Comedentibus, inquit, adueniunt hi nobis: & hærent corpori: scilicet ieiunium, & castitatem maxime commendari, non tamen quod Deus bonus principaliter istis placetur, sed ut recedat illi, qui sanguine, & immundicia delectantur. Hæc ille. Quid ergo mirum, si dominus noster Iesus cum dæmone certaturus ad nos instruendos diutino sese prius ieiunio præmunerat: indicans non posse dæmonis fraudes scilicet superari, quam ciborum, et lauticiarum abstinentia. Olim quidam in publicis certaminibus athletarum, corpora solidiora, ualidioraque ad pugnam certa quadam ciborum lege, & continentia reddebantur: quoniam corpus affatim saturatum efficitur imbelle, & graue, utpote opimum, & abdomine tardum, ac propterea minime idoneum ad ineundum certamen cum fortibus. Feruent enim uenæ cibus, ac potus nimia repletione succensæ: & uenere dicitur stento, acrius, & uehementius genitalium pruritus exarsuat. Nimirum satis constat, quicumque studiosius gulæ, palatoque inseruit, eum intemperantiorem in dies euadere, & ad uenerem fieri semper ardentiorum. Subministrantur profecto his deliciis grandia fomenta libidini: quo circa qui tollere eam cupit, nihil comducibilius facere potest, quam libidinis matrem ingluuiem prorsus tollere: à qua potissimum generatur, & alitur uigor libidinosæ uoluptatis. Nam nihil æque inflammatur, & titillatur sensus, ac excitatur membra, præsertim

obscœna, ut cibus nimius, indigestus, & crudus. Ideo in quotidiana precatioe cantat ecclesia. Carnis terat superbiam, potus, cibiq; parcitas. Prout quisq; ergo uel indulserit, uel moderabitur uentri, ita pari modo & ueneri. In magna quidem ubertate, & saturitate ciborum necessario caro nostra lasciuir: qua re sicut opima nimis sata deo pascenda sunt statim in herba: ita & carnis petulantia statim à principio comprimenda: ne postmodum ex nimia irriguitate, luxuriet. Nam quemadmodum nimium pinguis, & humida terra ex se uermes tantum, muscumq; & inutilis herbas ipsa sua feracitate producit, exiccata uero, & probè culta, fructus, & fruges optimas: sic caro ipsa superfluis irrigata epulis marcescit libidine, enutrita autè parce, & bene macerata ieiuniis, fructificatur abunde, & cum maxima continentiae ubertate ulrescit. Hanc autem superfluitatem ciborum adeo Plato uitandam duxit, ut discipulis suis uetaret, ne quis eorum bis in die satur fieret. Asserebat enim eum uti mente integra non posse, qui sit superfluo cibo, potuq; repletus. Galenus quoque medicæ artis princeps tradit, illorum corpora, quorum uita, atq; cura in sagina est, nec sana esse, nec diu posse superuiuere: mentesq; eorum nimio sanguine, et adipe, quasi luto inuolutas, nihil subtile, nihil coeleste meditari: sed assidue de cibo potu, uenere, et uentris ingluuie cogitare, et loqui. Vnde Ioannes Chrysostomus, Ieiunās (inquit) leuis, & alatus, et cum solertia orat, Deum placat, et in surgentem animum deprimat, et improbas extinguit concupiscentias. Cum eius dicto conuenit illud frequens in sacris uerbum. Ieiunium mentem eleuat, uirtutem largitur, et præmium. Nihil sane fortius libidinem refecat, iuuentutemq; coercet, quàm ieiuniorum frequentia, et sobrietas epularum. Quod quidem quàm sit probabile, nemo compos mentis ignorat: quum quotidie id in se quisque soleat experiri. Niniuitæ siquidem in uerbis

DE RATIONE COERCEN, LIBID.

Gen. 19.

Iere. 5.

Exo. 32.

Deut. 32.

Ionæ ad ieiunium conuersi, refrigerato libidinū suarum ardore, flagitiis prioribus ueniam impetrarunt. Cōtra uero Sodomitæ, & Gomorrei in saturitate, & octo perdurantes, & suos nefandissimos: concubitus prosequentes, sulphure, & igne demisso cœlitus, in fauillam, & cinerē una oēs cum suis urbibus pariter abierunt. Iudæi quoque per Ieremiam à domino ob suam securitatem arguuntur fornicationis. Saturati inquit eos, & mœchati sunt: et in domo meretricis luxuriabantur. Et alibi. Sedit inquit, populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. Et rursum. Incrassatus & impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Adam sane quandiu ieiunauit in paradiso uirgo permansit, comedit, & statim eiectus est, & commixtus uxori decorem uirginitatis amisit. Quicumque ergo carnalem cupit refrænare petulantiam, tenui, ac simplici utatur cibo, & crebro ieiunet: quoniam qui in eo sibi temperare nescit, à sua concupiscētia, cito fertur in preceps. Carnis quidem natura truci tauro cōparari merito potest: qui saginatus amplissime, & liber abire permittus, incedit superbus, calcitrat saliens cornu petit, & pedibus (ut ille ait) spargit harenam: & toruum minitans, quibus cunque sit obuius, etiam impetitus insultat: eum enim cogit obesitas ferocire. At ubi aliquot diebus maceratus fame effectus est macilentus, repente omnis pristinus secedat furor, ac genuinus ille uigor, maxima ex parte restinguitur: atque ex eo factus mitis de uia cuique cedit, saturitatem iam potius, quam pugnam meditans. Inde factum est, ut ferocium taurorum cornibus fasciculos è foeno alligare antiqui pastores consueuerint: ut scilicet ipsa nuarēt nullam aliam ob rem, nimiam illam ferocitatem eis, quam propter nimiam saturitatem pabuli puenisse. Et hinc emanasse ferunt frequens, usitatumque proterbiū: ut quādo cauendum esse à quoque significare uelimus, eū dicamus foenum in cornu gestare. Celebratur quoque in ea re præclarum Cratis philosophi dictum, Amorem,

inquit, sedat fames, sin minus, tempus: eis uero si uti non
 uales, laqueus. Prætereundum non est hoc loco, quod
 de Iudith illa nobilissima Hebræa in sacris uoluminibus
 legitur: quæ elegantissimæ formæ, & florentis ætatis for-
 mina præter Sabbata, et Neomenias festa Iudeorū, quæ *Iudith. 8.*
 non nisi hilariter mos eis fuerat celebrare, diebus singulis
 ieiunasse memoratur: non ob aliud, nisi ut domaret in-
 edia iuuentutem, & macie reprimeret pulchritudinem,
 qua maxime præstabat, atq; pariter stabiliaret ea sua tanta
 abstinentia & mentis, et corporis castitatem: quoniã ul-
 gor pudicitia carnis infirmitate roboratur. Quid enim
 si recte perpendimus, est aliud ieiunium, quàm castigatio
 iuuentutis; pallor pulchritudinis; decus, ac singulare fo-
 mentum castimonie. Legitur propterea Pythagora an-
 tiquissimus philosophus: nunquam neq; saturitati, neq;
 ebrietati, neq; ueneri operam dedisse: quæ tria bona in se
 parabili sanè amicitia nexu iunguntur: et pari saltu ad lau-
 dem, et gloriam uirtutis attingunt.

De temperato, et modico potu: deq; frugalitate
 in cibus utenda.

Cap. XIII.

IN potu etiam non alius, aut minor modus nobis est
 adhibendus, quàm in cibo, sed potius in utroq; præ-
 cipua, et obseruanda frugalitas: nam nimio potu (ut
 multis contingere sæpe uidemus) facile possumus in al-
 quod magnum dedecus labi. Vinum quidem modice
 sumptum roborat uires, hauustum uero immodice, inge-
 nium hebetat, statū mentis euertit, et lumen rationis ob-
 scurat. Noe ad unius horæ ebrietatem, nudauit turpiter
 fæmora, quæ per sexcentos et amplius annos sobrius,
 usquequaq; contexerat. Loth licet iustus, et pudicus, ta-
 men ob temulentiam extra se positus, quum quid age-
 ret nesciret, imprudens cum filiabus suis, ab eis dolose
 deceptus concubuit: quod sobrius nec cogitauit unq̃.